

Megjelent a szülőújság 2002. decemberi számában

A felnőtt emberek kétféleképpen viszonyulnak a nyelvtanuláshoz: felismerve az idegen nyelvek tudásának szerepét a munkájukban, előnyeit a karrierépítés szempontjából, vagy az intellektuális élet, a szellemi kihívások kimeríthetetlen és változatos színterét látva benne. Úgy gondolom, az a középiskolai nyelvoktatás a jó, amelyik mindkét felnőttkori viszonyformához biztos alapokat épít, és tudatosítja is a diákokban, hogy amit itt és most kap, azok alapok. Az egyik legfontosabb, amiben a mi iskolánk tanárai nemcsak hallgatólagosan, hanem elvszerűen és gyakorlatukban is egyetértenek: a nyelvtanulás befejezhetetlen folyamat, nem azért tanítunk és tanulunk, hogy év végén lezárjuk ezt a folyamatot egy osztályzattal, majd nyelvvizsgával vagy érettségivel. Természetesen mi, tanárok is ismerjük a bizonyítványok, papírok, pontok szerepét a mindennapi életben, de értsék meg a kedves Szülők, hogy ezt mi nem abszolutizáljuk, és például bizonyos arányban a nyelvvizsgát tetteket is kötelezzük további feladatok elvégzésére, meghatározott számú óra látogatására. Másik sajátossága iskolánk nyelvoktatásának, hogy 7. és 8. évfolyamon heti két órában latint tanítunk mindenkinek. Mivel e sorok írója latintanár, kötelessége elgondolkodni és megfogalmazni, hogy melyik felnőtt viszonyulás számára mi a mondanivalója iskolánk e sajátosságáról. Mindazoknak, akik a nyelvtanulást hasznossági elv alapján közelítik meg, többek között a következőket mondanám. Mind az ún. nemzetközi szavak, mind a magyar nyelv jövevényszavai nagy számban latin eredetűek. Akik ezen alapszavakat nem ismerik, valójában még egy újságcikket sem értenek meg, félrevezethetők, manipulálhatók a hétköznapi életben, pl. a politika történéseinek megítélésében is. A latin nyelv a világban beszélt nyelvek közül az olasz, a francia, a spanyol, a portugál stb. közvetlen elődje. Tehát ha később ezen nyelvek bármelyikét el akarjuk sajátítani, jó alapokat építünk. Az angol nyelv ismerete ma elengedhetetlen. Engedjék meg, hogy személyes emlékemet, példámát idézzem: én kb. fél évig tanultam angolul. (Sírba kergettem ugyanis a tanáromat a nyelvtani rendszerre vonatkozó kérdéseimmel, így elváltak útjaink.) Volt mégis 15 (!) év az életemben, amikor naponta átlagosan 3-4 angol nyelvű szakkönyv, igaz elsősorban filozófiai, történelmi, nyelvészeti, jogtudományi szakkönyv tartalmi összefoglalását kellett elkészítenem. Nos, nem én voltam a leggyengébb a szakmában, a 15 évből 14-et az egyébként csöppet sem vonzó vezető beosztásban töltöttem, a többiek munkájának az ellenőrzése volt a fő feladatom. Sietek világosan megfogalmazni: nem tudok angolul. Mint mondtam: latin szakos tanár vagyok... Németh László megállapítása, amit én mindig idézek, hogy "a latin nyelvtan nem egy nyelv nyelvtana, hanem maga a nyelvtan". A divatos nyelvoktatás szélsőséges irányzata a nyelvtan kiűzése a nyelvoktatásból. A nyelvtant néhány hozzám hasonlóan elvarázsolhat kivéve senki nem szereti, így boldogan áll az újnak hitt szelek irányába - amíg egy-két év angol tanulás után nem kell megbirkóznia a *past perfect* és *past perfect continuous*

pontos különbségével. Pedig milyen kristálytisztá az igeidők rendszere a latinban! És milyen egyszerű szabály a latinban az, hogy a semleges nemű szavak többes száma mindig

a

-ra végződik, így latinul tanult ember nem követ el olyan nyelvhelyességi hibát magyarul, hogy: "médiák". Sőt tudja, hogy az ilyesmi: "legoptimálisabb" művelt ember fülének kb. úgy hat, mintha valaki azt mondaná: tulipántot... Kicsiségek, semmiségek ezek? Kicsiség, semmiség, ha melléütünk a számítógépen? Ha mellévágunk az operáló asztalon? Ha nem értjük a legfinomabb árnyalatig a kedvesünk, a gyerekünk szavát? Latint tanítani természetesen azért is szeretünk, mert meggyőződésünk, hogy maga a nyelv és az a kultúra is,

amelyhez kulcsot ad, olyan csodás világ, amelynek az ablakán is érdemes már bekukucskálni (ez történik 7. és 8. osztályban), hát még belépni az ajtón! Egy latin mondat olyan, mint egy kristály. Szemkápráztató gyönyörűség első látásra, hibátlanul szerkesztett, ha olykor bonyolult is, de mindig tiszta rendszer, ahol kötődések, arányok tanulmányozhatók, és intellektuális élményt nyújt a gondolat és a nyelvi forma adekvát volta. Az olvasott szövegek bizony többnyire 2000 évesek. Nem is a gyakorlati, mindennapi életéről szólnak. De szólnak: olyasmiről, amiről egyre kevesebb helyen, egyre ritkábban esik szó: elvekről, erkölcsről, hazaszeretetről, életbölcseletről. Miért adatik meg csak nagyon keveseknek, hogy tévézés helyett Horatius-carmennel múlassák az időt? Olykor lekicsinylő ajakbiggyesztés, jobb esetben csodálkozó értetlenség, kérdés kíséri azt a tényt, hogy a latinul tanulók az iskolai tanulmányok csúcán, még érettségikor is csak egy irányban "kommunikálnak" latin szöveget fordítanak az anyanyelvükre. Ezt a módszert a modern nyelvtanárok túlhaladottnak, olykor feleslegesnek is minősítik. Pedig az előbbieken jellemzett mondatsorral, szöveggel való szembesülés nem egyszerû, mechanikus feladat, hanem olyan folyamat, amely a fogalmi gondolkodás fejlődésének legjobb útja, ahol valóban együtt, egyszerre fejlődik a nyelv és a gondolkodás. A nyelvtanításban, a nyelvtanárságban ez a legnagyszerûbb: szóról szóra, mondatról mondatra, óráról órára tudatosan átéljük ezt a csodát: emberségünk lényege, gondolkodó, értő, érző, hívő valónk nyelvi formát ölt, és ez a forma magyarázható és gazdagítható.